

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Жельо Христов

на материалите, представени за участие в конкурс

за заемане на академичната длъжност „доцент“

във Стопански факултет

при Софийския университет "Св. Климент Охридски"

по област на висше образование по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“

професионално направление 3.8. Икономика (Застраховане и социално дело)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр.20 от 08,03,2024 г. и в интернет-страница на Стопанския факултет при Софийския университет "Св. Климент Охридски", като кандидат участва доц. д-р Радостин Григориев Вазов от Стопанския факултет при Софийския университет "Св. Климент Охридски"

1. Общо представяне на получените материали

Предмет:

Със заповед № РД-38-209/09,05,2024 г. на Ректора на Софийския университет "Св. Климент Охридски" съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ по област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“ професионално направление 3.8. Икономика (Застраховане и социално дело)

За участие в обявения конкурс е подал документи **един кандидат**: доц. д-р Радостин Григориев Вазов от Стопанския факултет при Софийския университет "Св. Климент Охридски".

Представеният от Радостин Вазов комплект материали на електронен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на Софийския университет "Св. Климент Охридски" и включва следните документи:

- Молба за допускане до конкурс
- Автобиография

- Копие от дипломата за доктор
- Копие от дипломата за доцент
- Удостоверение за трудов стаж по специалността
- Документи доказващи изпълнението на изискванията по чл. 105, ал. 1, т. 2
- Списък на публикации, изобретения и други научно-приложни резултати:
 - а/ списък на всички публикации
 - б/ списък на публикациите, представени за участие в конкурса
- Списък на публикации, конференции, проекти и научни ръководства, генериран от системата „Авторите”
- Справка по образец за изпълнение на минималните национални изисквания за съответната научна област и допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“
- Справка за цитиранията с пълно библиографско описание на цитираните и цитиращите публикации
- Справка за оригиналните научни приноси
- Справка за показателите по чл. 112, ал. 2
- Научни трудове, представени за участие в конкурса, структурирани и номерирани според списъка по т. 10 б
- Резюмета на рецензираните публикации

Кандидатът Радостин Вазов е приложил общо 2 монографии, 2 студии, 1 глава от колективна монография и 14 статии (5 на английски език и девет на български език). Три статии са публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Доц. д-р Радостин Вазов е преподавател по дисциплините: „Организация и финансиране на социално осигурителните системи“ „Организация и финансиране на здравно осигурителните системи“, „Социален мениджмънт“, „Иновации и предприемачество“, „Иновативни бизнес модели“, „Основи на финансите“, „Публични финанси“, „Корпоративни финанси, на английски“, „Публични финанси, на английски“, „Рисково финансиране на проекти, на английски“ и „Стратегически мениджмънт за предприемачи“ във Висшето

училище по застраховане и финанси. Активно участва в изграждането и утвърждаването на ВУЗФ, като заема длъжностите „Изпълнителен директор“, „Ръководител катедра застраховане и осигуряване“, „Заместник ректор по европейски проекти и продължаващо обучение“, „Ръководител катедра Бизнес администрация и мениджмънт“. Доц. д-р Радостин Вазов отговаря за развитието на международната дейност на университета. Реализира съвместни бакалавърски и магистърски програми с University of Sheffield и съвместни програми с банки, застрахователни и инвестиционни компании. Радостин Вазов отделя специално внимание на магистърската програма по „Предприемачество“, благодарение на която са създадени успешни стартиращи компании от студенти. Акцент в работата му е развитието на докторантските програми в резултат на което са привлечени докторанти от Индия, Германия, Австрия, Турция, Украйна, Полша, Македония, Словакия, Албания и Косово. Доц. д-р Радостин Вазов участва в разработването и управлението на редица европейски проекти. Участвал е и в редакционна колегия на списание „Пари и култура“, редакционна колегия на списание „VUZF review“ и редакционна колегия на списание „Математика +“.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Основният хабилитационен монографичен труд е озаглавен “ Innovative approaches to insurance company cash flow management. Contemporary theoretical aspects”, представен в обем от 138 страници, разделен в три глави. Монографията е обсъжда необходимостта от нови управленски концепции и модели в корпоративното управление, особено в контекста на глобалната икономическа криза. Авторът подчертава значението на адаптацията към динамично променящите се условия и балансирането на печалбите и рисковете, като се набляга на нуждата от нови подходи в управлението на застрахователните компании.

Глава 1 разглежда ролята на застраховането във финансовата система, връзките между финансите, финансовите отношения и паричните потоци на застрахователната компания. Също така се анализира влиянието на климатичните промени върху финансовите потоци на застрахователните компании. Обсъждат се основните финансови отношения в застраховането и значението на паричните потоци за стабилността и ефективността на застрахователните компании. Авторът анализира как финансовите ресурси и потоци в застрахователните компании формират техния финансов потенциал, който е ключов за нормалното функциониране и сигурността на застрахователната дейност. Разглеждат се негативните последици от климатичните промени и начините, по които застрахователните компании могат да се адаптират и да намалят рисковете, свързани с тях.

Глава 2 „Парични потоци на общозастрахователната компания“ се фокусира върху технологичните схеми и особеностите при формирането на паричните потоци, тяхната същност, класификация и структура. Анализират се динамиката и цикличността на паричните потоци и тяхното значение за устойчивостта на застрахователната компания. Подробно се разглеждат различните технологични подходи при управлението на паричните потоци в застрахователните компании. Авторът предоставя класификация на паричните потоци и обяснява тяхната структура и значение за финансовата стабилност на компанията. Анализира се цикличността и динамиката на паричните потоци, като се подчертава важноста на тяхното правилно управление за поддържане на ликвидността и платежоспособността на компанията. Разглежда се връзката между управлението на паричните потоци и устойчивостта на застрахователната компания в дългосрочен план. Авторът обсъжда как принципите на устойчивото застраховане могат да бъдат приложени за подобряване на екологичната отговорност на застрахователните компании.

Глава 3 „Управление на риска на паричните потоци в застрахователната компания“ разглежда управлението на риска при формирането и управлението на паричните потоци, включително алтернативните форми на трансфер и третиране на рискове като алтернативен трансфер на риск (ART) и концепцията за управление на климатичния риск. Подробно се обсъждат различните рискове, свързани с паричните потоци, и начините за тяхното управление и минимизиране. Представя се концептуална рамка за управление на риска и се разглеждат основните аспекти на този процес. Разглеждат се различни алтернативни методи за трансфер на риск (Alternative Risk Transfer, ART) и тяхната приложимост в застрахователния сектор. Авторът анализира как застрахователните компании могат да се справят с рисковете, свързани с климатичните промени, и да разработят стратегии за тяхното управление.

В заключението авторът обобщава основните изводи от книгата, като подчертава значението на иновативните подходи в управлението на паричните потоци за повишаване на устойчивостта и ефективността на застрахователните компании. Препоръчва се прилагането на нови управленски модели и технологии за справяне с предизвикателствата в съвременния динамичен и рисков бизнес свят.

Монографията предоставя цялостен преглед на иновативните подходи за управление на паричните потоци в застрахователните компании, като обхваща основни теоретични и практически аспекти на финансовото управление, влиянието на климатичните промени и управлението на риска. В заключение, авторът подчертава необходимостта от адаптиране към

съвременните предизвикателства чрез нови и ефективни управленски практики, които да осигурят стабилност и конкурентоспособност на застрахователните компании.

Вторият монографичен труд "Предприемачество, иновации и мениджмънт" се състои от четири глави. В глава първа „Пресечната точка между иновациите, операционния мениджмънт и предприемачеството“ се разглежда връзката между иновациите и предприемачеството, и как операционният мениджмънт може да подпомогне този процес. Основните теми включват: Етапи на иновации и оценка на предприемачески проекти: Анализирание на различните етапи на иновациите и методите за оценка на предприемачески проекти. Капацитетът за усвояване и предприемаческия процес: Изследване на способността на фирмите да усвояват нови знания и технологии, и как това влияе върху предприемаческия процес. Оперативният мениджмънт като метод за идентифициране и оценка на възможностите: Представяне на оперативния мениджмънт като инструмент за идентифициране и оценка на нови бизнес възможности .

Втората глава се фокусира върху значението на предприемачеството за устойчивото развитие. Основните акценти са върху дефиниране на понятието устойчиво предприемачество и неговите характеристики. Изследване на аспектите на икономическата, социалната и екологичната устойчивост. Дават се примери за предприемачески действия, които подпомагат устойчивото развитие на индивидуално ниво .

Глава трета „Предприемаческите провали“ анализира причините и последствията от провалите в предприемачеството. Обсъждат се вътрешните и външните фактори, които водят до неуспеха на предприемаческите инициативи. Коментира се как предприемачите могат да се поучат от своите неуспехи и да подобрят бъдещите си проекти. Дават се препоръки за минимизиране на риска от провал в предприемаческите начинания.

Четвъртата глава се фокусира върху специфичните аспекти на семейния бизнес в контекста на предприемачеството. Какво отличава семейните предприятия от останалите видове бизнеси. Дават се предимствата и недостатъците. Анализират се силните и слабите страни на семейния бизнес. Открояват се ключовите фактори за успех и устойчивост на семейните бизнеси .

Монографията "Предприемачество, иновации и мениджмънт" предлага задълбочен анализ на различните аспекти на предприемачеството, иновациите и управлението. Авторът изследва връзката между иновациите и предприемаческия процес, ролята на предприемачеството в устойчивото развитие, причините за предприемачески провали и специфичните особености на семейните бизнеси. Основната идея е, че успешното предприемачество изисква интегриран подход, който включва иновации, ефективен

мениджмънт и устойчивост. Книгата предоставя ценни знания и практическа информация, които могат да бъдат полезни както за нови, така и за опитни предприемачи. Тя подчертава важността на непрекъснатото учене и адаптиране към промените в бизнес средата, като същевременно предлага стратегии за справяне с предизвикателствата и извличане на ползи от провалите.

Публикациите отговарят изцяло на изискванията към техния брой, вид и място на публикуване. В настоящата рецензия се спираме по-скоро на качеството на публикациите:

- Публикациите обхващат основно периода след 2014 година, тоест те са сравнително нови и отразяват актуални проблеми;

- Въпреки, че са сравнително нови, публикациите вече са цитирани от редица автори в реферирани и нереферирани издания, което илюстрира актуалността и иновативността на теоретичния и практически заряд на работата на кандидата;

- Прави впечатление, че голяма част от публикациите са продължение на участия в научни конференции, семинари и кръгли маси. Определено, това е дало възможност на кандидата добре да осмисли и представи дискусиите по един балансиран начин и защити тезите си с надеждна аргументация

Научни приноси при изучаване на различни аспекти на застраховането и риск мениджмънта (от приложения списък с публикации):

- Въз основа на цялостната информационна база е създадена авторова методика, която демонстрира последователността, логиката и изследователската технология. Тя включва статистико-математически техники, измерителни и оценъчни процедури, както и адаптирани метрики и индикатори.
- Въведени са техники и технологии, неизползвани досега в българската застрахователна практика. Авторът се стреми интерпретациите, анализите и изводите да бъдат лесно разбираеми и полезни за заинтересованите лица.
- Постигнати са аргументирани резултати както в теоретичен, така и в методичен и практически план, допринасящи за развитието на идеи в методологията, оценката на риска и риск мениджмънта.
- Разработени са концепции за паричните потоци и тяхната роля във финансовата система на застрахователните дружества.

- Изложени са основните принципи на застраховането и тяхното влияние върху финансовите потоци и управлението на риска.
- Подробно разглеждане на значението на паричните потоци за устойчивостта и развитието на застрахователните компании, както и тяхното влияние върху рисковата изложеност.
- Класификация и анализ на рисковете, свързани с паричните потоци в застрахователната дейност.
- Анализ на динамиката на рисковете, свързани с паричните потоци.
- Разработване на методологически подходи за оценка на риска и рисковата изложеност, базирани на анализа на паричните потоци.
- Примерен анализ на рисковете при паричните потоци на застрахователни компании като ЗАД "Булстрад Виена Иншурънс Груп", включително диагностициране и идентифициране на рискове.
- Използване на количествени и вероятностни модели за оценка на риска на паричните потоци и разработване на стратегии за тяхното управление.
- Представяне на организационни и технически аспекти на мониторинга на рисковете при паричните потоци.
- Насоки за диверсификация и реструктуриране на застрахователния портфейл с цел минимизиране на рисковете.

Тези научни приноси са важни за подобряване на управлението на риска в застрахователните компании, особено по отношение на паричните потоци. Те предоставят научно обосновани методи и подходи за оценка, мониторинг и минимизиране на рисковете.

Практико-приложни приноси

Доц. д-р Радостин Григориев Вазов е отговарял за административното управление на ВУЗФ. Ръководил и е участвал в следните проекти: "Повишаване качеството на образованието на научните изследвания в областта на бизнес-инженерството за изграждане на икономика, основана на знанието /иновациите/ и финансите“, „People in Need of Financial Skills (PINOFS)“, „Подобряване на знанията и уменията на администрацията в областта на мерки за енергийна ефективност и възобновяеми енергийни източници“, "Създаване на модерен център за дистанционно обучение във ВУЗФ, включващ специализиран софтуер, система за видеоконферентно преподаване и електронна библиотека", "Повишаване на квалификацията

на преподавателите във ВУЗФ и създаване на система за кариерното им израстване", „Co-creation for Growth“ осъществяван между ВУЗФ, Копенхагенското бизнес училище и други университети от Индия и Бразилия, Проект 2016-1-BG01-KA203-023754 „OPEN MIND. Тема: - gamified platform and open online course in Social Entrepreneurship for female learners and students from diverse fields of study“, Проект 764357 - „MAGNET. Тема: - - Migrant Acceleration for Growth Network for Entrepreneurship Training“, Проект № 2019-1-BG01-KA201-062250, DEVCULT, Developing Cultural Bonds between European Citizens and Refugees", Програма Еразъм+, Проект 2019-2-BG01-KA205-062640, EMPLOY, „Mentoring programme for young people at risk for Labour force entry", Програма Еразъм+, Проект BG05M20P001-1.002-0011 „Център за Компетентност MIRACle – Mechatronics, Innovation, Robotics, Automation, Clean Technologies“.

Приноси в преподавателската дейност

1. доц. д-р Радостин Вазов Преподава по дисциплините: Социално осигуряване, Здравно осигуряване, Застраховане, Публични финанси, Публични финанси и данъчен мениджмънт, Основи на финансите, Стратегически мениджмънт и иновации, Иновации в застраховането, Продуктово развитие и иновации в общото застраховане, Управление на риска и паричните потоци, Предприемачество и иновации и Иновации и предприемачество. Преподавани дисциплини на английски език: Публични финанси, Риск мениджмънт, Корпоративни финанси, Финансиране на предприемачески проекти и Основи на финансите.

Разработени са материали и насоки за самоподготовка на студентите по преподаваните дисциплини на български и на английски език.

След като проверих данните от Справката за изпълнение на минималните национални изисквания считам, че академичните постижения на кандидата надвишават минимално изискуемите за заемане на академична длъжност „доцент“ в професионалното направление 3.8. Икономика. При минимално изискуеми 400 точки, кандидатът е представил доказателства за 479,28 точки. Прави впечатление, че най-голямо превишение на минималните изисквания е постигнато при цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни токове, което показва научната разпознаваемост на кандидата.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Всяка една от представените публикации за конкурса за доцент считам, че са лично дело на кандидата. При техния преглед НЕ СА ОТКРИТИ доказателства и/или няма установени сигнали за нарушаване на авторски права на други изследователи към момента на изготвяне на рецензията. От предоставената справка за изпълнение на минималните национални изисквания става ясно, че те са покрити изцяло.

5. Критични забележки и препоръки

След подробното ми запознаване с представените материали не установих наличието на съществени пропуски, неточности или противоречия. Може би някои постановки по изследваната проблематика не съвпадат с моите схващания, но това са персонални трактовки и интерпретации на автора и те могат да бъдат защитени от него. Затова смятам, че те не оказват влияние върху общата ми положителна оценка и не омаловажават научните постижения на кандидата. Ето защо бележките ми имат по-скоро насочващ и препоръчителен характер за бъдещите му изследвания, а именно:

на места намирам реализирано голямото желание на автора да ни поднесе колкото е възможно по-богато съдържание, което води до разпиляване в не винаги подходящи детайли;

някой схеми, таблици и графики, макар и много грижливо и обосновано изработени, биха могли да се експлоатират по задълбочено.

6. Лични впечатления

Познавам кандидата от 20 години във връзка с работата ми във ВУЗФ. Той е изключително балансиран и отдаден учен, фокусиран и задълбочен в сферата на застраховането и предприемачеството и свързаните с тях рискове. Интензивната му научна дейност се съчетава с високи качества на преподавател и ръководител и организатор на учебната дейност във ВУЗФ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от д-р Радостин Вазов отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на Софийския университет "Св. Климент Охридски".

Кандидатът в конкурса е представил достатъчен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС 'доктор'. В работите на кандидата има

оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание като представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на д-р Радостин Вазов е несъмнена.

Постигнатите от кандидата за доцент резултати в учебната и научно-изследователската дейност, напълно съответстват на Правилника на Софийския университет "Св. Климент Охридски" за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Академичния съвет за избор на д-р Радостин Вазов на академичната длъжност 'доцент' във Софийския университет "Св. Климент Охридски" по професионално направление 3.8. Икономика (Застраховане и социално дело)

29.05. 2024. г.

Рецензент:

доц. д-р. Жельо Христозов